

# ديدگاه

موضوع: اولويت سياستهاي كلان نسبت به تصميمات بنگاهي در ارتقاء بهره وري ورقابت پذيري

شماره: ۱۶

تاريخ: ۱۳۹۰/۸/۱۸

تهيه و تنظيم: محمد رضا صادقي فروشاني

## توضيح اجمالي:

در زمينه اولويت توجه به بهره وري در سطح بنگاهها يا اولويت و تقدم توجه به سياستهاي كلان براي تحقق رقابت پذيري در سطح ملي مي توان گفت، اگر چه پيشرفت در دو سطح خرد و كلان اقتصادي توأماً در ارزيابي و اندازه گيري سطح رقابت پذيري و كارايي يك اقتصاد تأثير خواهند داشت، اما تقدم نقش سلسله مراتبي سياستهاي كلان در زمينه رقابت پذيري و همچنين اهميت سهم و وزن آنها نسبت به تصميمات و اقداماتي كه بنگاهها در سطح خرد و به منظور ارتقاء بهره وري و رقابت پذيري خود انجام ميدهند (خصوصاً در اقتصادهايي با شرايط ايران) قابل انكار نيست. به عبارتي اگر چه افزايش بهره وري نقش اساسي در کاهش قيمت تمام شده و رقابت پذيري دارد، اما سياستهاي كلان نقش محوري و سلسله مراتبي در رقابتي شدن اقتصاد و ارتقاء بهره وري كل دارد. بعنوان مثال: نرخ بهره و پس انداز بعنوان يكي از عوامل اصلي بازده سرمايه گذاري و تعيين كننده ظرفيت رشد اقتصادي يك كشور مي باشند. همچنين نرخ واقعي ارز بعنوان عامل تعيين كننده در تعادل تراز ارزي كشور و سياستهاي صادراتي و همچنين مديريت واردات يك كشور مطرح مي باشد كه عمده تاً در ايران از طرق اعمال سياستهاي دولت (ونه بازار) هدايت و تعيين مي گردند، از طرفي فروض ذيل در ايران صادق است:

۱. حجم شركتها و بنگاههاي دولتي براساس سياستهاي كلي اصل ۴۴ افزون بر اندازه است و بايستي به تدريج خصوصي شوند.
۲. شركتهاي دولتي بواسطه موانع حقوقي و ... به اندازه شركتهاي خصوصي در ارتقاء بهره وري خود توانايي و بسط يدي ندارند.
۳. مديران شركتهاي خصوصي ماهيتاً اگرچه اندازه سر سوزني بتوانند از طرق صرفه جويي و بهره وري بيشتر سود و كارايي خود را افزايش دهند برحسب انگيزه سود طلبي بخش خصوصي، از اقداماتي كه در اختيار و سطح تصميمات بنگاه باشد، دريغ نخواهند كرد.

## نكات كليدي:

با عنايت به غير قابل خدشه بودن بندهاي ۱ تا ۳ بديهي است كه سطح بهره وري اندك بنگاهها در كشور يا متأثر از سياستهاي كلان (خارج از اختيار بنگاه) و يا معطوف به بنگاههاي بخش دولتي است كه خود معلول سياستهاي كلان است و چه بسا برخي سياستهاي كلان موجب خنثي و بلا اثر شدن برخي اقدامات بنگاههاي خصوصي در زمينه افزايش بهره وري خواهد شد. مثال: (بنگاهي ظرف چند ماه تلاش در تغيير فرايند محصول توليدي، فعاليت خود را ۲ درصد كارآتر مي كند، حسب اتفاق نرخ واقعي ارز از طريق سياستگذاري هاي كلان موجب کاهش ۱۰ درصدی رقابت پذیری این شرکت خواهد شد. نتیجه و برآیند وزنی این دو نقش علیرغم تلاش چند ماهه بنگاه، معادل ۸ درصد کاهش رقابت پذیری شرکت یاد شده خواهد بود).

لذا تقدم سلسله مراتبي و وزني سياستهاي كلان متخذه نسبت به سياستهاي خرد بنگاهي در ارتقاء بهره وري و خصوصاً هماهنگي، انعطاف پذيري و همه جانبه نگرى در اعمال اين سياستها اعم از پولی، مالی، ارزی و تجاری به منظور رقابتي شدن كالاهاي آيراني، ضرورتي اجتناب ناپذير و شرط لازم در تحقق بهره وري ملي و بنگاهي مي باشد. بديهي است ارائه هرگونه توصيه در جهت رقابتي شدن توليدات صادراتي در سطح بنگاهي و ملي (و يا صرفاً از طريق اتخاذ سياستهاي تجاري و تعرفه اي) تنها در صورتي كار كرد خواهد داشت كه توصيه هاي مرتبط با ارتقاء بهره وري بنگاهها نيز، حتماً در بستر مناسبي از سياستهاي هماهنگ ارزي، پولی و مالی و در چارچوب سياست صيانت از توليد صادراتي اتخاذ شده باشد، در غير اينصورت، هرگونه تلاش از طريق اعمال سياستهاي تجاري براي افزايش بهره وري و قدرت رقابت بنگاههاي توليدي مي تواند در اثر تغيير يا ناهماهنگي در يكي از عوامل فوق (مثلاً تغيير در نرخ واقعي ارز يا ...) خنثي شود.

تأيد رئيس موسسه:

تأيد رئيس گروه مشاوران: